

KOLĒNIDEṖ LA SẺIA

Yá pọ́ kú láε bee guuṖ

Pọlu wéleεgea gèn plaade guu à kè Geleki wéle pọ́ wí me Kọleni mọ bao plasaie, ṣ táagbagbanaṖ ǹselile aa gè Yesu gáli pọ́ a dàale we guu.

KọlenideṖ lé namable godṖkii pọ́ kú weṖ yáí. GbéṖ lé laata maamaa, felekaayā gbāané, mé yādṣnaṖ ń lousisizeṖ ń wisaiyāṖ di weε ọ. Yā'lapio Yesu gáli dafunapi lè, ṣ Pọlu lé dēeka à a gbépio si yāvāipioṖwa.

Pọlu taa gbεa ọ KọlenideṖ bao íi ma m̀ṖmṖṖ, ṣ à bílikè ń yáwa. Bee mé tò à lakèné e gèn sííṣ. Bibeli lá m̀n plaε, mé à a páleṖ yā'ò 1Kln 5.9 ń 2Kln 2.3, 7.8 guu ọ.

Láε bee guu fọkpaamá ń Lua sáaukpaaṖ gbεa (1.1-9), Pọlu òné aa s̀uukε, aasu kṖkpaale ọṖ (1.10-4.21), aa wisaiyā ọ ń gáli guu (5), aa kámabo ń kṖgbεaa yákpaleu gbāade luadṣnsaiṖ ḱio (6.1-11), aa mikē gbāsikeawa (6.12-20). Bee gbεa à yá dasi pọ́ aa gbèawaṖ wèwemá:

NṖseá yá (leε 7)

Sa'onṖṖsoa ń lá wa ke táa yá musuo (8.1-11.1)

NṖṖ pọ́kummusukea yá ń Dii bleblea yáo (11.2-34)

Lua Nisina gbaṖ yá (12-14)

GeṖ vua yá (15)

Lápi yá m̀ide ń baṖṖ, gbéṖ kámasa pọ́ wàle ká ń yá pọ́ Pọlu a zekàleṖ ń fṖ pọ́ a kpàkpamáṖ (16).

Kua dúnia guu yā ʼlapiɔ musu píi, Pɔlu ledámá an bèɛbosai. A ɔloné lá Kilisi náaikɛa ʼí tó gbé ɔ yápiɔ guu. Yeakɔzi mé de a píia (13).

Pɔlu fɔkpaɔ Kɔlenideɔwa

¹ Mámɛmaa Pɔlu, Lua ma sisi à ma se a pɔɛɛwa, ma gɔ Kilisi Yesu zina ũ. Mapi ní wá gbēdo Sɔsenio, ² wámɛ wa láɛ bee kè Lua gálide pó kú Kɔlenionɛ.* Lua á sisi a gɔ a gbéɔ ũ, á kua adoa naa Kilisi Yesuwa ní gbé pó ʼɔ wá Dii Yesu Kilisipi sisi gupiiuɔ, wá Dii doudeɔ. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbɛkɛkɛé, aai á gba aafia.

⁴ Mio Lua sáaukpa gɔɔpii á yá musu gbēke pó a kèé á naa Kilisi Yesuwa yáí. ⁵ A naawà guu pópíi kàfié, yá'oa píi ní dɔa píio, ⁶ asa wá Kilisi yá'oaé zèdɔ á guu, ⁷ ɔ Lua Nisina gbae i késawáo, gɔɔ pó á wé dɔ wá Dii Yesu Kilisi mɔai. ⁸ Wá Dii Yesu Kilisipi a to à ze gbāa e a léwa, ʼɔ ku táaesai aà mɔgɔɔ. ⁹ Lua náai ví. Ɔme á sisi à gbékpa ní a Né Yesu Kilisi wá Diio.

Kɔleni Yesudeɔ kɔkpaalɛa

¹⁰ Gbéɔ, ma awakpàé ní wá Dii Yesu Kilisi tó, àò ledou ʼví ní kɔo ápii, ké kɔkpaalɛa e láa á guu, í nakɔwa ní làasoo douo ní nɔsemendoo. ¹¹ Má mà Koloe gbéɔ kii, yákele kú á guu. ¹² Lá má màn ke: A gbēɛɔ mè wà zèmanɔ. Gbēɛɔ mè wà zè ní Apoloo.† Gbēɛɔ mè wà zè ní Piɛɛo. Gbēɛɔ mè wà zè ní Kilisio. ¹³ Kilisi kpaalɛa yà? Wà ma paliwa á yáia? A da'ilekè ní ma tóo yà? ¹⁴ Ma Lua sáaukè, ké mi á gbēe da'ilekɛo, sema Kilisipu ní Gaiusio bàasio.‡ ¹⁵ Lá

* **1:2** Zln 18.1 † **1:12** Zln 18.24 ‡ **1:14** Zln 18.8

màae, gb̄ee a e o a da'ilekè a ḡo ma ìwa ũo. ¹⁶ Ao, ma Sefana b̄edeɔ da'ilekè ɔ. Bee bàasio, tó ma gb̄ep̄ale da'ilekè, a d̄omagu ɔo. ¹⁷ Kilisi i ma z̄i gb̄é da'ilekea yáio, sema a bao kp̄awakeae. I ke n̄ yād̄o no, ké àà gaa líwa su ke famaoyáie.

Ɔno búina n̄ ɔno síanao

¹⁸ Kilisi gaa líwaá m̄isaiȳae gb̄é v̄ūaaaɔne. Wá gb̄é p̄o Lua lé wá suabaɔ s̄o, a d̄ew̄ee àà gb̄aa ũ. ¹⁹ A k̄ea Lua taalau wà m̄è:

Má ɔnoɔno ɔno m̄ide,

má w̄ez̄enaɔ w̄ez̄e suumpa. §

²⁰ Ɔnoɔna ku máe? Lad̄ona ku máe? D̄únia tiaee bee yápiid̄ona ku máe? Lua i d̄únia ɔno dile m̄isaiȳa ũo lé? * ²¹ Lua ɔno guu, i to d̄únia gb̄é a d̄o n̄ n̄zia ɔnoo. A k̄aaagu à gb̄é p̄o aale a náaik̄eɔ suaba waaso p̄o wa dile m̄isaiȳa ũpi musu. ²² Yudaɔ ye dabudabui, Gelekio ì ɔno w̄eele, ²³ wápiɔ s̄o, Kilisi gaa líwa kp̄awa wi ke, ɔ Yudaɔ ì fuwà, buip̄ale ì me m̄isaiȳae, ²⁴ ama gb̄é p̄o Lua n̄ sisi à n̄ séo, Yudaɔ n̄ Gelekio píi, Kilisi dené Lua gb̄aa n̄ a ɔno ũ. ²⁵ Lua yá p̄o dené m̄isaiȳa ũpi de gb̄enazina ɔnoɔla. Lua yá p̄o dené gb̄asaiȳa ũpi de gb̄enazina gb̄aala.

²⁶ Gb̄é, à gwa lá á de ḡo p̄o Lua á sisi. D̄aɔ k̄ii á daside ɔnoɔna ũo, á daside gb̄aade ũo, á daside kíabui ũo. ²⁷ Lua gb̄é p̄o de d̄úniae m̄isaide ũo s̄e, ké à wida ɔnoɔnawae. A gb̄é p̄o de d̄úniae gb̄asaide ũo s̄e, ké à wida gb̄aadeɔwae. ²⁸ A gb̄é p̄o d̄únia n̄ dile k̄pee, ì sakán̄gu an yá lío kuɔo s̄e, ké à gb̄é p̄o an yá ìo kuɔ k̄pee. ²⁹ M̄aa gb̄ee a e lí íanad̄a Lua

§ **1:19** Isa 29.14 * **1:20** Isa 44.25

aεo. ³⁰ Aπio sɔ̄, Lua tò á naa Kilisi Yesuwa, ̄ à ḡò wá òno ũ. Naa Kilisipiwa Lua tò yá b̀wanɔ na, wá kua adoa mé à wá suabà. ³¹ Ayámεto lá a k̄εa láuwa, tó gb̄é ye íanadã, àà dã Dii yá musu.†

2

¹ Gb̄éɔ, ké ma mɔ á k̄íi, ma mɔ Lua yá kp̀awakeiέε, i ke mi mɔ òno gb̄aa ge lena keiέo. ² Ma zeò má ȳae oέo, sema Yesu Kilisi yá bàasio, at̄esa àà gaa líwa. ³ Ma mɔa á k̄íi guu ma mɔ ní s̄̀deedeεo ní v̄iao ní lualuaοε.* ⁴ Ma waasokea guu mi ȳa'o ní lenakeao ge òno. Má ò ní gb̄aa pó Lua Nis̄ina ò̀bέoε, ⁵ ké á luanaaikεa su bɔ gb̄enazina òno guuo, sema Lua gb̄aa.

Ɔno pó Lua Nis̄ina í dané

⁶ N beeo wi òno ȳa'ò gb̄é k̄asaaoε. I ke dúnia tiaε bee òno ge a gb̄aa de pó an gb̄aa lé midεo pó no. ⁷ Lua òno wáε o, àà p̄eã pó ulea ȳapi. A d̄̀aa d̄̀ile wá gawi ea yá musu zad̄o i dúnia káleo. ⁸ Dúnia tiaε bee gb̄aa deε òno pi d̄̀o. Tó aa d̄̀o ȳaε, aa Dii gawide páliwao. ⁹ Lá a k̄εa láuwa wà m̄̀e:

Pó pó wi wesieo,

mé gb̄ee swá i a yá mao,

mé a làasoo i ḡε gb̄ee s̄̀uo,

̄ Lua a s̄̀ukè gb̄é pó yeazione.†

¹⁰ Lua ò̀bw̄εε ní a Nis̄ina gb̄aa o, asa Nis̄inapi yápii taasi k̄iã, baa Lua asii z̄̀o.

¹¹ Gb̄ee a dee n̄̀se guu yá d̄̀o, mé i ke àà nis̄ina pó kú àà guu bàasio. Màa gb̄ee Lua n̄̀se guu yá d̄̀o,

† 1:31 Zel 9.23 * 2:3 Zln 18.9 † 2:9 Isa 64.3

mé i ke Luapi Nisina bàasio. ¹² Dúniæ bee nisina wá èo, Nisina pò b̀ Lua kíi ò wá è, ò wa gba pò Lua dàwẽe d̄. ¹³ Yá beeɔ wáɛ o, i ke ní yá pò gbēnazina òno ì dawẽeo no, yá pò Lua Nisina dàwẽee. Màa wi Lua Nisina yá b̀oleke gbé pò Lua Nisina v̄one. ¹⁴ Dúnia gbé lí Lua Nisina yáɔ sio, a deè misaiyā ũe. Ali f̄ ma seo, asa Lua Nisnapi gbāa ò w̄i àà yáze d̄ò. ¹⁵ Gbé pò Lua Nisina d̄aaaé ì yápii zé d̄, mé gbēe zεv̄i à àà b̄ẽbooo. ¹⁶ A kēa Lua taalau wà mè: Dém̄ Dii làasoo d̄ à ledawài? Kási wápiɔ, wá Kilisi làasoo pi v̄i.†

3

Lua z̄i

¹ Gbéɔ, mi f̄ yā'òé lá mi o gbé pò Lua Nisina d̄baaanéonewao, ò má òé lán dúnia gbéɔwa, asa nétēnaon á ũ naa Kilisiwa. ² V̄i má kpáwá, i ke ble ȳunde no,* asa i ka ḡiao. Baa e tia i kao, ³ asa dàadeon á ũ e tia. Lá á zak̄ou, mé á yákele v̄i, dàadeon á ũo lé? A dàa mé d̄aaaé. ⁴ Ké á gbēe mè a zεmanɔ, mé gbēp̄ale mè a ze ní Apoloo,† á kú ní ázia dàaon weo lé? ⁵ Dén Apoloo? Dén mapi? Zikenaon wá ũ, ò a Kilisi náaikè wá sabai. Wá baade lé z̄i pò Dii dàe kee. ⁶ Ma p̄t̄ò,‡ Apoloo ikàwà,§ ò Lua tò à gbã. ⁷ Beewa p̄t̄ona ní ikawanao de p̄e ũo, sema Lua pò tò à gbã. ⁸ P̄t̄ona ní ikawanao sáae. An baade a ài'e a z̄i léue. ⁹ Zidoukenon wá ũ ní Luao. Lua bugben á ũ, Lua kpén á ũ.

† **2:16** Isa 40.13   * **3:2** Ebe 5.12-13   † **3:4** 1Kln 1.12   ‡ **3:6** Zln 18.11   § **3:6** Zln 18.27

¹⁰ Gbêke pɔ Lua kɛmɛɛ mɛ tɔ ma ɛ kpàle lán ɛbon gɔidewa, ɔ gbɛpàle mɔ lé kpépi bo. Baade laaidɔ a kpé boawa, ¹¹ asa gbɛe a fɔ ɛe kpàle bo, sema ɛ pɔ kpàlea Yesu Kilisi ũ kò bàasio. ¹² Tó gbé kpépi dɔ ní vuao ge ánuusu ge gbè beede ge tó a dɔ ní lío ge zàa ge sɛ, ¹³ baade zɪ síana a bɔ gupuau. Wa e yákpalekegɔzi, asa gupi a dɔ ní téoe, mɛ wa baade zɪ taa gwa tépi guu. ¹⁴ Tó gbé zɪ pɔ a kè bɔ tékúsaí, ade a ài'e. ¹⁵ Tó gbé zɪ tekù, a músi e, ade i bɔ ɔgii lá wɪ bɔ téuwa.

¹⁶ A dɔ Lua kpén á ũ Lua Nisina kú á guuo lé?*

¹⁷ Tó gbé Lua kpépi ɔɔkpà, Lua a ade ɔɔkpa sɔe, asa kpépi kua adoae, mɛ áme á kpépi ũ.

¹⁸ Gbɛe su azia sásáo. Tó á gbɛe lé azia dile dúniaɛ bee ɔnɔna ũ, aà gɔné mɪsai, kɛ à e ɔnɔkú. ¹⁹ Asa dúniaɛ bee ɔnɔ de Luaɛ mɪsaiyã ũe. A kɛa Lua taalau wà mɛ: I ɔnɔnaɔ kú ní kɔnikɛa guu.† ²⁰ Wà mɛ bɔ: Dii dɔ kɛ ɔnɔnaɔ láasoo pã.‡ ²¹ Ayãmeto gbɛe su íanadã a gbɛnazɪn dee yá musuo. Pɔpiiá á pɔe: ²² Pɔlu, Apoloo, Piɛɛ, dúnia, wɛni, ga, tia pɔɔ, zia pɔɔ, a piiá á pɔe. ²³ Apio sɔ, Kilisi pɔn á ũ, Kilisi sɔ, Lua pɔe.

4

Kilisi zinao

¹ Ayãmeto à wá gwa Kilisi zikenaɔ ũ, Lua asiiyã ziiã ũ. ² A kù ziiã aao náai wɛ. ³ Lá á kúamanɔ ge tó gbãadeɔ lé yákpalekɛmanɔ, i ka ma bakanswãua ũo. Mili mazia maa ge bèeboo. ⁴ Yãe lé ma sɔ

* **3:16** 1Kln 6.19, 2Kln 6.16 † **3:19** Yob 5.13 ‡ **3:20** Sou 94.11

vɔo, ãma bee a ma boɔ, Dii mé ma yákpalekena ũ.
 5 Ayãmeto ásu dɔaa lí gběe tàae e Dii mɔgɔɔ saio.
 Ɖme a gupua bii pɔ pɔ ulɛa gusiauwa, i nòse yá bo
 gupuau. Zí bee baade a ma lá Lua a a sáaukpa.

6 Yá pɔ má òée bee, má ò mapi ní Apoloo yá
 musue, ké àò yáe bee dɔ: Wasu Lua yá baa vɔo. A
 gběe su íanadã à ze ní gbědoo à bo gbědo kpeo. 7 Bó
 ní deonlai? N pɔe ví nzíae ké wi n gbaoa? Wà n gba,
 ɔ níle íanadã lá wi n gbaowaa? 8 A kãn we kòà? A
 ke ɔdeɔ ũn we kòà? Aɛ kible wá sain wea? Má
 ye àò kible, wíɔ sãnu. 9 Asa má è wá Lua zinaɔ,
 Lua wá díle kpeɛ lán gbé pɔ wí ní de dasi wáaɔwae.
 Dúnia gbépii wé fíwá, malaikaɔ ní gbɛnazinaɔ pii.
 10 Misaideɔn wá ũ Kilisi yáí, ɔ naa Kilisipiwa á de
 ɔnɔnaɔ ũn wea? Wá buse ɔ á gbãa vɔn wea? Wá
 kpeboɔ ɔ á kpɛlaaa? 11 E tia nɔana ní imio lé wá de,
 wá kú puizi, wa gɔ pɔgbɛaɔ ũ, besaideɔ ũ. 12 Wi zí
 gbãa ke e wà kpaɔa.* Tó wà wá ká, wi samaa'onée.
 Tó wà íadawá, wi menafɔ. 13 Tó wà wá sɔsɔ, wi
 awakpanée. E tia wàle wá dile dúnia boɔ ũ, gbépii
 bisa ũ.

14 Mále yáe bee kéé widaawá yáí no. Mále á gba
 laai ma né yenzideɔ ũe. 15 Baa tó naa Kilisiwa
 á gwanɔ kã ũma'ũma, á de'ia dasio. Máme ma
 á í ní Kilisi Yesu baokpaaéo, ɔ á naawà. 16 A yáí
 mále awakpaé, àò ma kea ke.† 17 Ayãmeto ma a né
 yenzide Timotee zíwá. Aàpiá náaideɛ naa Diiwa
 guu, ɔme a ma naa Kilisiwa kekeá dɔágu. Yá pɔ
 mi da Yesudeɔne wéle ní wéleɔn we. 18 A gběeɔ lé

* 4:12 Zln 18.3 † 4:16 1Kln 11.1, Flp 3.17

Íanadã lá má mᵛ á gwaiowa. ¹⁹ Tó Dii wèi, má mᵛ á gwai tia, mí Íandãnapio gbãa e, i ke an yã'oa no. ²⁰ Asa kpala pᵛ bᵛ Lua kíiá yã'o'o yá no, sema gbãa. ²¹ Kpelewa á yeii? Mà mᵛwá ní goo yã, ge mà mᵛ ní yeaázio ní nᵛseniεε?

5

Gbãsi gēa Yesudeᵛ guu

¹ Má mà gbãsi gē á guu, yá pᵛ a taa kú baa luadᵛnsaiᵛ guu seo. Wà mᵛ á gbēdo gᵛᵛ a mae nᵛ vī.*

² Ǿ ále Íanadãa? A kù á pᵛ yaε, í gbé pᵛ yápi kè bᵛ á guu. ³ Mapi, baa tó má kúánᵛ, á làasoo kua, Ǿ ma yákpalekè ní gbé pᵛ yápi kèo gᵛᵛ lá má kú wewa.

⁴⁻⁵ Tó a kᵛ kàaa mé wá Dii Yesu gbãa kúánᵛ, mé á kú ní ma làasooo, à gbépi kpa Setãuwa ní wá Dii Yesu tᵛo, ké aà dàa e mide, aà nisina i bᵛ aafia Dii mᵛzi.

⁶ A Íandãa maa. Ké pēese'ese yᵛᵛna ì pēeti zᵛᵛ sé, † á dᵛo lé? ⁷ A pēese'ese zi kóle, ‡ í gᵛ pēeti dafu ũ a se'ese sai, lá à kù àᵛ dēwa, asa Kilisi gà wá Gēamusu sã ũε. ⁸ Ayãmeto wàᵛ ku Kàaso dikpekεnaᵛ ũ siana guu ní nᵛsepuaᵛ. Wásu wàᵛ ku pēese'ese zi dikpekεnaᵛ ũ mᵛafili ní vãikeaᵛo guuo.

⁹ Lá pᵛ má kēé guu ma mà ásu li yãale ní nᵛdãakpanaᵛo. ¹⁰ I ke dúnia nᵛdãakpanaᵛ ge bñideᵛ ní gbēblenaᵛ ge sa'onaᵛ no, asa tó gbé beeᵛne, á bᵛ dúnia guuε. ¹¹ Aawo, má óé gbé pᵛ wà mà wá gbéε, mé a de nᵛdãakpana ge bñide ge sa'ona ge levãide ge wēdεna ge gbēblena ũ, ásu yãaleaàᵛo,

* **5:1** Iko 23.1 † **5:6** Gal 5.9 ‡ **5:7** Bᵛa 12.15

ásu òkãaaaàᵛ seo. ¹² Ma bàa ũma ní yákpalekea ní Yesusaideᵛi? A zia gbéᵛ mé kù à yákpalekeínᵛo lé? ¹³ Lua mé a yákpaleke ní Yesusaideᵛ. A gběvãipi bᵛ á guu. §

6

Yákpalekea ní kᵛo

¹ Tó á gběe yãví ní a gbédeeo, bóyãí ìli gé yákpalekei ní adeo Lua gbéᵛ kíio, sema luadᵛnsaiᵛ kíii? ² A dᵛ ké Lua gbéᵛ mé aa yákpaleke ní dúniaoo lé? Lá áme á yákpaleke ní dúniao, i ka à yá yᵛᵛnaᵛ kekᵛo lé? ³ A dᵛ ké wáme wá yákpaleke ní malaikaᵛo lé? Wa dúniaᵛ bee pᵛ o lᵛa? ⁴ Tó á yá bee taa kekᵛa ví, ᵛ á gbé pᵛ aai ka pᵛe ũ á gãli guuᵛᵛ se yãkekᵛenaᵛ ũa? ⁵ Ma bee ò widaawá yáíe. A gběe ví á guu a ᵛᵛᵛo kà à a gbéᵛ yá kekᵛeᵛoa? ⁶ Sema á gbědo a gbé sísi yákpaleu Yesu náaikᵛnsaiᵛ kíia? ⁷ Lá á yãví ní kᵛo, a zã yáwa kᵛ míᵛmíᵛ. Bóyãí i we taiinaio ni? Bóyãí i to wà á bleo ni? ⁸ Apíᵛ i gbé taiinke, i gběble, baa á kᵛtᵛe. ⁹ Ké gbé taiinkᵛenaᵛ gᵛ kpala pᵛ bᵛ Lua kíi guuo, á dᵛo lé? Asu ázia sásão, nᵛdãakpanaᵛ ge sa'onaᵛ ge gbãsikᵛenaᵛ ge gᵛe káaluᵛaᵛ ge gbé pᵛ aai wúle ní ní gᵛe deeoᵛ ¹⁰ ge kpáíᵛ ge biideᵛ ge wᵛᵛᵛenaᵛ ge leváideᵛ ge gběblᵛenaᵛ, an gběe a gᵛ kpala pᵛ bᵛ Lua kíi guuo. ¹¹ A gběeᵛ de màa yãae, ᵛ a zu'ò a gᵛ Lua pᵛ ũ, a bᵛ maa ní Dii Yesu Kílisi tᵛo ní wá Lua Nísina gbãao.

Kᵛa gbãstwa

12 I me á yápii kea zé víe. Ama yãe ài vío. I me á yápii kea zé víe. Ama ásu to yãe bakaé á níuo.
 13 I me lo bleá nðse pòe mé nðseá ble pòe. N beeo Lua a mípii mide. Meá gbãsíkebo no, Dii pòe, mé Dii mé mepi gwana ũ. 14 Lua wá Dii bò gau mé a wá bo gau ní a gbãao sõ. 15 A dõ ké á me mé Kilisi meguo ũo lé? Wa Kilisi megu se wà ke káaluwa megu ũ yà? Aawo!
 16 A dõ ké gbé pò ná káaluwa gòaanɔ medoũo lé? A kãa Lua taalau wà mè, an pla mípii aaĩ gõ lán sàwakula ní gbalaowa.* 17 Gbé pò ná Diiwa gòaanɔ nisina doũe. 18 A mikẽ nõdãakpaawa. Duun pãle pò gbé i ke pii, i ke me guu yá no. Nõdãakpana sõ i yã'i a mee. 19 A dõ ké á me mé Nisina pò Lua á gbá a kú á guu kpé ũo lé?† A ázia vío, 20 Lua á lú à fiabò. Ayámeto à Lua kpela ní á meo.

7

Nɔseɔ

1 Lá pò á kè yá musu, tó gõe kú onanɔewa sai, a maae. 2 Ama ké nõdãakpaa di yáí, gõe pii aà azia na ví, nɔe pii aà azia gõ ví. 3 Gõe lí wei a nae a zéwa. Nɔe lí wei a gõe màa lo. 4 Nɔe me de azia pò ũo, sema aà gõ. Màa lo gõe me de azia pò ũo, sema aà na. 5 Asu gikõeo, sema á màkõe ké à laaidɔ wabikeawa gia, í gbasa á kea ke, ké Setãu su ònɔkéé à fu menawao yáí. 6 Lé má dàwá, i ke teasi no. 7 Má ye gbépii ào demawa, ãma baade ní a gba pò Lua dàeoe, gbéé bee ní a pòo, gbé kee ní a pòo.

* 6:16 Daa 2.24 † 6:19 1Kln 3.16, 2Kln 6.16

⁸ Málẹ yáẹ bee o pṣeṣo ní gyaawone. A maa aawo kú rído lamawae, ⁹ ama tó aa fṣ ríziá kúo, aa nṣe, aa zāke, asa kṣeṣa maa de kua ní kṣo nideṣaola.

¹⁰ Málẹ yādile nṣdeṣo ní gṣdeṣone, i ke mámeyo, Dii. Nṣe su gi a zázio, ¹¹ gṣe su a na yao. * Tó nṣe sù gi a zázio, aà zṣle ge aà ẹa keaàno na.

¹² Málẹ o gbé kṣinṣone, i ke Dii mé ọo. Tó á gbēe no luanaaikensai vṣ, mé nṣpi ye ào kuaàno, asu yao.

¹³ Maa lo tó nṣe gṣ luanaaikensai vṣ, mé gṣpi ye aào kuaàno, asu gio. ¹⁴ Asa Lua i gṣ luanaaikensai sí a na yáí, mé i no luanaaikensai sí a zá yáí. Tó maa no, an néo aawo gbáṣeṣe. Siana guu an kua adoa. ¹⁵ Tó a luanaaikensai gi, aà gí. Yá bee taa guu an kua ní kṣoá teasi no. Lua á sisi à á sé ào ku aafia. ¹⁶ Nṣe, ríyṣ n zá suaban lò, ní dṣa? Gṣe, ríyṣ n na suaban lò, ní dṣa?

¹⁷ Lá baade kú ní Lua kpaaleo e Dii ào aà sisi, aà zeṣo maa. Maa mi da Yesudeṣone wéle ní wéleo píi.

¹⁸ Lua gbé sisi tṣzṣan lò? Asu gyafṣṣdeke wṣeṣe. Lua gbé sisi gyafṣṣde ũn lò? Asu tṣzṣo. ¹⁹ Tṣzṣa yáe vṣo mé gyafṣṣ yáe vṣo, sema yá pṣ Lua dṣleṣo kúa.

²⁰ Lá baade kú Lua aà sisi à aà sèṣo, aà zeṣo maa.

²¹ Lua n sisi zṣ ũn lò? Nsu bílikeo. Ama tó rṣu n gṣa wéṣe ũ zé è, bo zṣbleu. ²² Zṣ pṣ Dii aà sisi gṣ wéṣe ũ Diipi guue. Maa lo wéṣe pṣ Dii aà sisi gṣ zṣ ũ naa Kilisiwae. ²³ Lua á lú à flabò. Asu gṣ gbṣnazina zṣ ũo. ²⁴ Gbṣṣ, lá baade kú Lua aà sisiṣo, aà ze ní Luao maa.

Pṣeṣo ní gyaawo

---

* **7:11** Maa 10.11-12

25 Pᵛseᵛ yá musu mi yāe ma Dii kíio, āma lá má náai ví Dii sùuu guu, lá ma làasoo de má oé. 26 Taasi pᵛ kú tia mé tò mále e a maa ké gbé ze ní a kuaᵛ. 27 Tó ní nᵛ ví, nísu wεεε nᵛ gbaeᵛ. Tó ní ví sᵛo, nísu wεεεᵛ. 28 Tó ní sè, ni duunakeᵛ no. Tó wéndia zākè sᵛ, i duunakeᵛ. Gbé beeᵛ yā'e dúniau, mé má ye bee á leo. 29 Ma gbéᵛ, yá pᵛ mále on ke: Gᵛᵛ i gᵛ zāo. Za tia nᵛdeᵛ gᵛ lá aa víowa. 30 Ɔᵛᵛnaᵛ gᵛ lá aale Ɔᵛᵛowa. Pᵛnadeᵛ gᵛ lá an pᵛ naowa. Pᵛlunaᵛ gᵛ lá aa pᵛe víowa. 31 Dúnia pᵛ mᵛaokenaᵛ gᵛ lá aale keowa, asa dúnia tiaε bee lé gᵛzeae.

32 Má ye àᵛ ku yākāakesaiε. Pᵛse ᵛ laaidᵛ Dii yáᵛwa, ᵛ lá a ka Diigu ke. 33 Nᵛde ᵛ laaidᵛ dúnia yáᵛwa, ᵛ lá a ka a nagu ke, 34 Ɔᵛ ᵛ kú ní làasoo plao. Nᵛe pᵛse ge nᵛe léso ᵛ laaidᵛ Dii yáᵛwa, ᵛ a me ní a nisinaᵛ kpawà. Nᵛzāe sᵛ ᵛ laaidᵛ dúnia yáᵛwa, ᵛ lá a ka a zāgu ke. 35 I ke mále galakpaé no. Ma bee ò á aafia yáie, ké à yāke a zéwa, í ázia kpa Diiwa gupāle gwasai.

36 Tó gbé nᵛkpama ví, tó àle gᵛ seaa mé à kèè wí ũ, tó à aà kàka beewa, aà aà sé, lá à kèèwa, àle duunakeᵛ. Aa kᵛse. 37 Ama tó à yápi bᵛ a nᵛseεεε, mé teasi lé aà kakao, mé a azia kūa dᵛ, tó a dà a sᵛu á a wéndiapi seᵛ, a kè maaε. 38 Beewa gbé pᵛ a pᵛ sè a kè maaε, āma gbé pᵛ i a pᵛ seᵛ maa de beea.

39 Nᵛeá a zá pᵛe gᵛᵛ pᵛ aà zá kú pii. Tó aà zá sù ánuatò, a ze ví à zāke ní gᵛ pᵛ a yeio, sema gᵛpi aàᵛ de Dii pᵛ ũ. 40 N beeo tó à gᵛᵛ pᵛse, mále e aà pᵛ àᵛ na de tó à zākèla. Mále e mapi, má Lua Nisina ví sᵛ.

8

Sa'oble

¹ Sa'oble yá musu, wá dᵛ ké á yáᵛ dᵛ ápii. Dᵛa sᵛ ɔ yᵛᵛ vɪ, yeakᵛi mé káfla vɪ. ² Tó gbé lé e á yá dᵛ, i dᵛ lá à kù à dᵛwa gɪao. ³ Tó gbé ye Luazi, Lua aà dᵛ. ⁴ Too, sa'obleblea yá musu wá dᵛ ké dᵛnia guu táaá pᵛe no, asa Lua mᵛndo kua wá dᵛ. ⁵ Baa tó pᵛ pᵛ wɪ oné luaᵛ ku musu n zɪleo, mé dᵛᵛ kɪi luaᵛ die, diiᵛ die, ⁶ wá kɪi Lua mᵛndoe, ɔn wá Mae pᵛ pᵛpii bᵛ aà kɪi mé wá kú aà yáí ũ. Dii mᵛndoe ɔ, ɔn Yesu Kilisi pᵛ pᵛpii kᵛ mé wá kú aà sabai ũ.

⁷ Ama gbépii dᵛ mᵛao. Gbᵛᵛ dᵛekᵛ n tᵛa yáᵛ e tia, pᵛ pᵛ aale ble aaᵛ e sa'oble, ɔ an làasoo lí dadoᵛ, ké dᵛa i panéo yáí. ⁸ Ble mé a wá sᵛ Luazio. Tó wi bleo, kᵛsᵛa no. Tó wá blè, káfla no. ⁹ A laaika gᵛa wᵛᵛ ũ beei, ké ásu to gbé pᵛ dᵛa i panéoᵛ fuo. ¹⁰ N gbé pᵛ n dᵛa vɪ, tó gbé pᵛ dᵛa i paèᵛ n e, nɪe pᵛble tᵛa kᵛe, a aà gba sᵛ à sa'oble ble sᵛo lé? ¹¹ Beewa n dᵛa n gbᵛdo pᵛ dᵛa i paèᵛ Kilisi gà aà yáí ɔᵛkpà. ¹² Tó a duunakᵛ á Yesude deeᵛne, a n dᵛa pᵛ i panéo gbá kᵛso, Kilisi a duunakᵛè. ¹³ Ayᵛmᵛeto tó nᵛᵛ pᵛ má só mé a to ma gbᵛdo fu, má só bau ɔᵛ, ké ma gbᵛdo su fuo yáí.

9

Zinaᵛ nᵛzta busaa Kilisi bao yáí

¹ Má azia vɪᵛo lé? Zinan ma ũᵛo lé? Mi wᵛesi wá Dii Yesuleᵛo lé? Amᵛ á de ma zɪ gbᵛ ũ naa Diiwa guuo lé? ² Baa tó má de zina ũ gbᵛpᵛaleᵛneᵛo, má deᵛ a ũ fá. Ma naa Diiwa guu ma zɪnake seelan á ũ.

3 Lá mi o ma bèebonaonèn ke. 4 Má poblea ní imiao zé ví ma zǐ guuo lé? 5 Má a zé ví màò nò Yesude kǔa gu pò mále géu, lá zǐna kíniò ní Dii dāunaò ní Piεεowao lé? 6 Wá ní Baanabao wá pla, wáme wá zεví wà wá ɔzǐ to weoa? 7 Déme í sosa ble ní azǐa gwaaoi? Déme li'bà mé ìli a be bleo ni? Déme ìò zudā mé ìli a ví mio ni?

8 Baa ké gbēnazǐna yákeao má lèεũoé, a ku màa Moizi ikoyā guu lɔo lé? 9 Moizi ikoyā láu à mè, ásuli lεɔkpa zu pò lé pɔgbēεo.* Zuɔ yáí ɔ Lua yápi òia? 10 Wá yáí à yápi òio lé? Ao, wá yáí wà yápi kèi, ké sèwana lí sèwa ní wεdɔa póio, mé pɔgbēna lí pɔgbē ní wεdɔa póio, i a baa e a guu. 11 Tó wa Lua yá tò á guu, mé wa wá baa è á guu,† yāe yà? 12 Tó dāo zé bee víwá, wa wá pò o lɔe? Wi séle zé bee kíio, wa yápii fǒ ké wásu zεzǔ Kilisi baoo yáie. 13 A dǔ ké Lua ua zíkεnaò lí Lua ua ble bleo lé? Lua gbagbakíi sa'onao lí ní baa e gbagbakíipi guuo lé?‡ 14 Beewa Dii díle a baokpanao aao ble baopi kpaa yá musu.§ 15 N beeo mi zépiò kee séleo, mé mi bee o wà kemεε yáí no. Ga maameε de beea. Gbēe a e kpa ma íandāapieo. 16 Kilisi baokpaa demεε íandāa yá ũ, teasi mé gbadāa. Waiyoo mapi, tó mále baopi kpao. 17 Tó mazǐa zǐ mále ke, ma wé dɔ aseaiε. Lá Lua mé dílemεε, à kù mà keε. 18 Bóme ma aseá ũi? Tó ma baopi kpà ɔsāsāsai, mé mi iko pò má ví baopi kpaa guu blemáo, ma asean we.

19 Gbēe ma vío, ma azǐa díle ɔò ũ gbépiie, ké mà gbé e dasi yáí. 20 Ké má kú ní Yudaò, ma gǔnwa, ké aa

* 9:9 Iko 25.4, 1Tim 5.18 † 9:11 Lom 15.27 ‡ 9:13 Iko 18.1

§ 9:14 Luk 10.7

ma yázε e yáí. Ké má kú ní Mɔizi ikoyādanao, ma gō a dana ũ, baa ké a iko vīao, ké a yādanao e ma yázε e yáí. ²¹ Ké má kú ní ikoyāpi dànsaio, ma gōńwa, ké aa ma yázε e yáí. I ke lua'ikoyādansain ma ũo, Kilisi mé iko vīa. ²² Ké má kú ní gbé busεo, ma busa ké aa ma yázε e yáí. Mi gō pópíi ũ gbépiiε, baa lá à kè pii, ké mà e ní gbēo suaba. ²³ Yá pó mi ke pii, mi ke Kilisi baokpaa yáíε, ma o io ku a guu.

²⁴ Bakpaaia guu, gbépii i bàaleε, āma ké gbé mendo mé i ble, á dōo lé? A bàale màa sō, ké à e ble. ²⁵ Ampii aaí dēeka aao nízia kūa dō yápii musu. Aaí ke màa fua pó i òkpa ea yáí. Wápio sō, a pó pó lí òkpaο yáíε. ²⁶ Ayāmeto ba pó mále lé, má dō pó pó mále yá, i ke mále dēeka gugiiu no. ²⁷ Mi íada ma mewa, mi ikoblewà, ké ma waasokea dāone gbεa, másu bo pao yáí.

10

Laaikaa táagbagbaai

¹ Ma gbéō, má ye wá deziο yáε bee dōágu. Aa tē telui mpii,* aa bùa ísiawa mpii.† ² Lua ní da'ilékè telupi guu ísiapi guu mpii Mɔizi íwaο ũ. ³ Aa Lua ble doū blè mpii,‡ ⁴ aa Lua í doū mī mpii, asa aa Lua gbesi pó lé ní tàlakpa í mīε. Gbesipiá Kilisiε.§ ⁵ Kási an daside i ka Luaguo, o an ge gò kpále guwaiwaiu.* ⁶ Yápi dewēε seela ũ, ké wásu yāvái nidε lá aa a nidewao.† ⁷ Asu ào de táagbagbanaο ũ

* 10:1 Bɔa 13.21-22 † 10:1 Bɔa 14.22-29 ‡ 10:3 Bɔa 16.35

§ 10:4 Bɔa 17.6, Nao 20.11 * 10:5 Nao 14.29-30 † 10:6 Nao 11.4

lá an gbẽɔwao. A k̄ea Lua taalau wà mè: Gb̄é z̄l̄e lé p̄oble, aale imi, ̄ɔ aa f̄e lé k̄ò'o.† 8 Wásu wàɔ de n̄od̄aakpanaɔ ũ lá an gbẽɔwao. Aa kp̄à, ̄ɔ aa ḡaga ḡɔɔ doū z̄í gb̄eɔn òaas̄ɔɔo l̄eε bao n̄ àāɔo (23.000).§ 9 Wásu Dii l̄e wà gwa lá an gbẽɔwao. Aa aà l̄e aa gwà, ̄ɔ ml̄eɔ n̄ soso aa ḡaga.* 10 Asu z̄ɔaka lá an gbẽɔwao. Aa z̄ɔakà, ̄ɔ ga malaika n̄ d̄eɔe.†

11 Yápi n̄ lé seela ũ wá gb̄é p̄ó wá kú ḡɔɔ vl̄awaɔn̄eε, ̄ɔ wa k̄è láu wá gbaa laai yáí. 12 Gb̄é p̄ó lé e á z̄ea gb̄aa, aà laaika l̄eɔai. 13 Ȳs̄ae i á leo, sema a p̄ó p̄ó ì gb̄épii le bàasio. Lua náai v̄í, a to wà á ȳɔ de á gb̄aa léao. A á gba z̄é à ȳɔa f̄s̄, í b̄ou.

14 Ayāmeto ma gb̄é yenzideɔ, à mik̄e táagbagbaawa. 15 Mál̄e yá'óé laaideɔ ũ. A wéte yá p̄ó mál̄e oéi áziawa à gwa. 16 Imib̄ɔ báaade p̄ó wi s̄aukpað, tó wá a im̄i, wá baa ku Kilisi au guuo lé? Kàa p̄ó wi é'ε, tó wá s̄ò, wá baa ku Kilisi me guuo lé?† 17 Lá kàa m̄endoε, baa n̄ wá dasik̄eɔ wá mè doūe, asa wá baade a baa v̄í kàa doūpi guue. 18 A gwa Isailiɔwa. Gb̄é p̄ó sa'oble bl̄e bàa kú n̄ Lua gbagbakiio lé?§ 19 Má ò kpelewa ni? Mál̄e o t̄aa sa'obleá p̄e yà? Ge an diiɔá p̄e yà? 20 Aawo, mál̄e o p̄ó p̄ó wà sa'òò wa ò t̄aawaε, i ke Lua no. Má ye á bàa àò kú n̄ t̄aaoo.* 21 A f̄s̄ Dii imib̄ɔ í mi n̄ t̄aa p̄oo. A f̄s̄ Dii bl̄e ble n̄ t̄aa p̄oo. 22 Ge wá ye wà Dii p̄o f̄eɔe yà? Wá gb̄aa deaàla yà?†

† 10:7 B̄oa 32.6 § 10:8 Nao 25.1-18 * 10:9 Nao 21.5-6

† 10:10 Nao 17.6-15 † 10:16 Mat 26.26-28 § 10:18 Lev 7.6

* 10:20 Iko 32.17 † 10:22 Iko 32.21

23 I me yápii zé ví. Màae, āma yápii ài vío. I me yápii zeví. Màae, āma yápii káfia vío.† 24 Gb̄ee zia yá su dɔaaèò, sema a gb̄édee yá. 25 A pò pò wàle yia elɛu ble yāe gb̄easai á làasoo yái, 26 asa tɔɔle ní pò pò kuwàò píiá Dii pòe. § 27 Tó Yesusaide á sisi blewa, tó à kèé mé a ge, à pò pò wa kpàwá ble yāe gb̄easai á làasoo yái. 28 Tó wà su òé sa'oblɛe, ásu bleo làasoo yái ní gb̄é pò òé yáò. 29 Málɛ bee o ade làasoo yáie, i ke á pò no.

Gb̄epāle làasoo yái ò máò mazia víoa? 30 Tó ma pɔblè ní sáaukpaaò, b́yāi wa ma bèebo pò pò ma sáaukpāpi yá musui? 31 Yá pò ále ke píi, ále pɔblen nò, ále imin nò, àò apii ke Lua tɔbɔa yái. 32 Asu to Yudaɔ ge Gelekiɔ ge Lua gālideɔ fu á yākea yáio. 33 Màa mi ke. Apii guu mi wetā ma yá ká gb̄épiigɛ. Mili mazia maa wɛelɛo, sema bíla pò, ké aa e bɔ yái.

11

1 A ma kea ke lá mi Kilisi kea kɛwa.*

Nɔe pókummusukea

2 Ma á sáaukè ké ma yá dɔágu yápii guu, mé á kètókɔe pò má dàéò kúa. 3 Má ye àò d̄s ké Kilisi mé ḡɔe píi mi ũ, ḡɔe mé nɔe mi ũ, mé Lua mé Kilisi mi ũ. 4 Ḡɔe pò lé wabike ge àle ānabikeke ní pòo kua a miwa lé a mi kpebɔe. 5 Nɔe pò lé wabike ge àle ānabikeke pókummusukesai lé a mi kpebɔe, a de lá à mipoloobɔwae. 6 Tó nɔe i pókummusukeo, aà a mi k̄eɛle. Lá mik̄eɛle ge miboa de nɔee wí ũ, aà pókummusuke. 7 I kũ ḡɔe pókummusukeo, ké a de

† 10:23 1Kln 6.12 § 10:26 Sou 24.1 * 11:1 1Kln 4.16, Flp 3.17

Lua taa ní aà gawio ũ yáí.† Nɔe sɔ, ɔme gɔe gawi ũ. 8 Asa Lua i gɔe bɔ nɔe kíio, nɔe a bɔ gɔe kíi. 9 I gɔe ke nɔe yáio, nɔe a kè gɔe yáí.‡ 10 Bee yáí ní malaikaɔ yáo sema nɔe lí pókummusuke a zá iko seela ũ. 11 Yápi guu naa Diiwa nɔe mé gɔe ũ, gɔe mé nɔe ũ. 12 Asa lá nɔe bɔ gɔe guu, màa lɔ gɔe í bɔ nɔe guu, mé pópíi bɔ Lua kíie.

13 A wéte yápizi à gwa. Nɔe wabikεa pókummusukesai maaa? 14 A dɔ áziawa ké mikā gbàa de gɔeε wí ũ, 15 āma tó nɔe ví, a deε gawi ũε. Asa Lua mikā kpà nɔewa à kuaála. 16 Tó gbēe ye lekpaake, aàɔ dɔ ké wápiɔ ní Lua gálideɔ píi, bee bàasio wá yāpāle kūao.

Dii blε blea

(Mat 26.26-29, Maa 14.22-25, Luk 22.14-20)

17 Yá pɔ má ye daé tia guu, má á sáaukpao, asa á kɔkāaa í vāi ié de maala. 18 Séia má mà, tó a á gáli kāaa, i bɔ kɔ kpe gā ní gāoe. Ma yápi sí yɔɔ. 19 Sema kɔkpaalea àɔ kú á guu, ké síandεɔ e bɔ gupuaú. 20 Tó a kāaa, i ke Dii blε ɔ ili bleo, 21 asa á baade í wā àɔ a pɔbleε. Nɔa í gbēeɔ de, wē í gbēeɔ de. 22 A be ví à pɔbleu à imiuo lé? Ge i saka Lua gálideɔgu à wida pɔesaideɔwa yá? Má oé kpelewa ni? Má á sáaukpa yá? Má á sáaukpa yá bee musuo.

23 Yá pɔ má mà Diiwa má dàén ke: Zí pɔ wa Dii Yesu kpámá, a gwāasína ɔ à kàa sè 24 à Lua sáaukpà a è'ε, ɔ à mè bee de a me pɔ á kpá wá yáí ũε, wáliɔ bee ke a yá dawágu yáí. 25 Màa lɔ ké aa pɔblè aa làa, à imibɔ sè à mè, Luabaakuarínɔ tia a au sabai ɔn ípi

† 11:7 Daa 1.26-27 ‡ 11:9 Daa 2.18-23

ũ. § Tó wáλε mi, wáliɔ mi a yá dɔawágu yáí. ²⁶ Asa tó a kàapi sò, mé a ípi mĩ, áλε Dii ga baokpa e àò gé móíε.

²⁷ Ayāmeto tó gbé kàapi sò mé à Dii ípi mĩ kàa n̄ ípio yādasai, à tàækè Diiε aà με n̄ aà auo yá musu.

²⁸ Baade azia yá gwagwa, i gbasa kàapi só, i ípi mi, ²⁹ asa tó gbé sò mé a mĩ m̄epi gbadōsai, à yādà azialaε. ³⁰ Bee yáí gyāε n̄ yēεsaideɔ dasi á guu, mé gbé pó gè gékliɔ fàao. ³¹ Tó wa wázia yá gwàgwa, Dii a wá tàae eo. ³² I wá tàae e, ì wá toto, ké yá su z̄lεwá n̄ dúniaoo yáíε. ³³ Ayāmeto ma gbéɔ, tó a kāaa áλε Dii blε ble, àli kō dá. ³⁴ Tó n̄ɔa lé gbēδε, aà poble bε, ké á kōkāaa su yā'íεo yáí. Má yá pó ḡɔ b̄ɔlekeé, tó ma m̄ɔ.

12

Lua Nisina gbaɔ

¹ Gbéɔ, Lua Nisina gbaɔ yá musu, má ye àò s̄iana d̄ɔ. ² A d̄ɔ ké ḡɔ pó á Lua d̄ɔo, t̄aa pó aali yā'ooɔ mé ìɔ á gáλε, aal̄ɔ d̄ɔaaaé. ³ Ayāmeto má òé, Lua Nisina lí d̄ede gbéwa à láaiz̄l̄ Yesuwao, mé gbēε a f̄ɔ o Yesu mé Dii ūo, mé i ke Lua Nisina d̄ɔaaaè bàasio.

⁴ Gba ku kpaalea, āma Lua Nisina m̄endoε. * ⁵ Zi ku kpaalea, āma Dii m̄endoε. ⁶ Gbāa ku kpaalea, āma Lua m̄endoε, ɔme ì apii ke baadeε. ⁷ Lua Nisina ì d̄ede baadewa gbépii káfia yáíε. ⁸ Lua Nisina ì gbéε bee gba zé aà ɔn̄ɔyā'ò, mé Nisina doupi ì gbé kee gba zé aà d̄ɔayā'ò. ⁹ Nisina doupi ì gbēp̄ale gba luanaaikεa zé, ì gbé gba gbégbāgbāa zé. ¹⁰ I gbé gba

dabudabukεa zé, ì gbé gba ānabikεkεa zé, ì gbé gba zé aà nisinaɔ dɔkɔε, ì gbé gba zé aà yāebui'o, ì gbé gba yāe buipi bɔɔlekεa zé. ¹¹ Nisina m̀ndonona doupi mé ì apii kε, ì gbapi da baadeε lá a yeiwaε.

Me ní a guɔ

¹² M̀ m̀ndo guɔ dasi. Baa ní a dasikεo, m̀ doε pii. M̀a wá naa Kilisiwa de sɔ.† ¹³ Wápiɔ pii, Yudaɔ ge buipáleɔ, zɔɔ ge wéεɔ, Lua wá ké m̀ dou ní a Nisina m̀ndononapi gbāaoε, à wá gbá a Nisina m̀ndononapi, ɔ wá m̀ wápii. ¹⁴ M̀eguɔ dasi, i kε m̀ndo no. ¹⁵ Tó gbá m̀ lá ɔn a ũo, á de m̀ pó ũo, bee yáí àɔ de m̀ pó ũoa? ¹⁶ Tó swá m̀ lá wén a ũo, á de m̀ pó ũo, bee yáí àɔ de m̀ pó ũoa? ¹⁷ Tó m̀ búu de wé ũ, wa yāmae? Tó m̀ búu de swá ũ, wa pó gīmae? ¹⁸ Lá a dεwa, Lua guɔ p̀p̀ekɔwa mε guu, amp̄ii, lá a yeiwa. ¹⁹ Tó amp̄ii de mεgu doū ũ, m̀n we má ní? ²⁰ Lá a dεwa mεguɔ dasi, mé mε m̀ndoε. ²¹ Wé a f̄ɔ o ɔε a bàa kuaànɔoo. M̀a lɔ mi a f̄ɔ o gbáε a bàa kuaànɔoo. ²² Aawo, mεgu pó w̄i e késāān̄zi, mε a f̄ɔ àɔ a saio. ²³ Mεgu pó w̄i e gawisai, w̄i a kpela deńla. A gu pó w̄i a ea dile wíyā ũ, w̄i pó nai deńla, ²⁴ āma a pó pó maa bàa kú ní beeo. Ké Lua mε k̄āaa, à gawi k̄āfi pó pó gawi lé késāmáɔne deńla. ²⁵ Beewa mε kpaaleao, a guɔ k̄ɔ yá d̄ɔ. ²⁶ Tó mεgu do lé taasikε, a guɔ pii ì kεaànɔε. Tó wà mεgu do kpela, a guɔ pii ì p̄nakeaànɔε.

²⁷ Amε á Kilisi mε ũ, mé á baade de m̄pi guɔ ũ. ²⁸ Gia séia, Lua zinaɔ d̄ile a gálideɔ guu, a plaade

---

† 12:12 Lom 12.4-5

ānabiɔ, a āaɔde yādanedeɔ, bee gbɛa dabud-abukɛnaɔ, bee gbɛa gbé pɔ à ní gbá gbégbāgbāa zéó ní dɔnlɛdeɔ ní dɔaanaɔ ní gbé pɔ ì yāebui'ò.† 29 Zinaɔn ní ũ piie? Anabiɔn ní ũ piie? Yādanedeɔn ní ũ piie? Dabudabukɛnaɔn ní ũ piie? 30 Lua gbégbāgbāa gbadàné nípiie? Aaí yāebui'o nípiie? Aaí yāe bui bɔɔleke nípiie? 31 A wɛbii gba pɔ deńlaɔwa.

Tiasa má a pɔ pɔ deńla zé ɔlé.

13

Yeakɔi

1 Tó ma yāebui'ò, gbēnazina ge malaika pɔ, tó miliɔ ye gbéé, ma kɔfíkè lán mɔleɔ ge sésēnapaawaɛ. 2 Tó ma ānabikekegba è, tó ma yápii asii mà mé má dɔa pii ví, tó ma luanaaika kà mà gbèsísi sɔ,* tó miliɔ ye gbéé, pɔen ma ũ. 3 Tó ma pɔ pɔ má víɔ kpaalèné pii, tó má tò wà ma kpaɔa, tó miliɔ ye gbéé, a ài vímɛɛɔ.

4 Gbé pɔ ì yeńzi ì mɛna ví, a gbēke ví. Ili wɛdɔnéo, ìli káadao, ìli yòkeo. 5 Ili widamá, ìli azia maa wɛleɔ, ìli fɛńzio, ìli yákūańɔ. 6 Ili yāvai yáabo, ì pɔnake ní sianaɔ. 7 Gbé pɔ ì yeńzi ì yápii fí, ì yápii náaike, ì wɛɔ yápii bɔa maai, ì mɛnake ní yápii.

8 Yeakɔi láaa vío. Anabikekeɔa a midɛ, yāebui'oa lé a ká, dɔa a gēzeɔ. 9 Asa wá dɔa ní wá ānabikekeɔo i pao. 10 Tó pɔ léso mɔ, pɔ pɔ i pao a gēzeɔ. 11 Ké má de neɔɔna ũ, mi né yā'o lan neɔɔnawa, mi làasooke lán neɔɔnawa, mi yá gwa lán neɔɔnawa. Ké ma

† 12:28 ɛfe 4.11 * 13:2 Mat 17.20

ka gbēnazina ũ, ma ɔkpà neɓɔɓɔn yáí. ¹² Tia kéwa wáɛ gu'e d̄ii guu dùudu, z̄í bee wá wesi Luale. Tia kéwa ma d̄ɔa i pao, z̄í bee má yá d̄ɔ wásawasa lá Lua ma d̄ɔwa. ¹³ Tiasa yá mèn àaɔɛ beɔ mé ḡò: Luanaaikɛa ní wɛɔɔaaàzio ní yeak̄ɔio, āma yeak̄ɔi mé deńla.

14

Yāebui'oa ní ānabikɛkɛao

¹ A to yeak̄ɔi yá d̄ɔaaé, í wɛbii Lua Nisina gbaɔwa, at̄ɛsa ānabikɛkɛa. ² Gb̄é p̄ó lé yāebui'o lé yā'o gb̄éɔneɔ, sema Lua, asa gb̄e lé mao, àɛ asiiyā'ò ní Lua Nisina gb̄aaɔɛ. ³ Gb̄é p̄ó lé ānabikɛkɛ lé yā'o gb̄éɔneɛ, àɛ ní zed̄ɔɛ, àɛ ledamáɛ, àɛ ní n̄ɔse nininéɛ. ⁴ Gb̄é p̄ó lé yāebui'o lé azia káfiɛ, gb̄é p̄ó lé ānabikɛkɛ lé Lua gālideo káfiɛ. ⁵ Má ye à yāebui'o ápii, āma má ye à ānabikɛkɛ de beea. Gb̄é p̄ó lé ānabikɛkɛ de yāebui'onala, sema wàɛ a b̄ɔɔleke ké gālidepio e káfi a musu b̄aasio.

⁶ Gb̄éɔ, tó ma m̄ó á k̄ii mé ma yāebui'òé, b̄ó ài a vííí? Sema ma yā'oa àɔ de yáwɛwɛa ũ ge d̄ɔa ge ānabikɛkɛa ge yādaané. ⁷ M̄aa a de ní p̄ó'ɔɔɔnaɔ ɔ. Kule ge m̄ɔɔnan n̄ò, tó àɛ ɔɔ súsuo, kpelewa wa f̄ɔ d̄ɔ lá àɛ oi? ⁸ Tó m̄ó ɔɔ yayaa, sosaɔ z̄i s̄oukeɔ. ⁹ M̄aa ápio s̄ɔ, tó àɛ yāebui'o, wàɛ mao, kpelewa wa yá p̄ó áɛ o gbad̄ɔi? A yá a ḡɛ ní íanaɔɛ. ¹⁰ Yáɔ bui dasi dúńia guu, an kee b̄ɔɔlesai s̄ɔ. ¹¹ Tó wàɛ bui p̄ó mili a yāmao o, máɔ de a ònaɛ nib̄ɔ ũɛ, mé aɔ demɛɛ nib̄ɔ ũɛ. ¹² M̄aa ápio s̄ɔ, lá á āiavi ní Lua Nisina gbaɔ, à āiakɛ àɔ gɛò aɛ, ké Yesudeɔ e zed̄ɔ.

¹³ Ayāmeto yāebui'ona wabike aà e a bɔɔleke.
¹⁴ Tó ma wabikè ní yāebui'oa, ma nisina mé kè, ma làasoo dɔaaamεεo. ¹⁵ Too, yápi deai? Má wabike ní nisinao, mí ke ní laaio b. Má lesi ní nisinao, mí sí ní laaio b. ¹⁶ Tó n Lua tɔnasí ní nisinao, kpelewa gbé dafu pɔ kú we a o, āmi, sáau pɔ ní kpà yá musui? Asa i yá pɔ ní ò dɔo. ¹⁷ Baa tó n sáaukpà a zéwa, i to n gbēdo zèdɔo. ¹⁸ Ma Lua sáaukè, ké mi yāebui'o deála píi, ¹⁹ āma gáli guu tó ma yá mèn sɔo ò ní laaio ma yādàoné, a maamεε de mà yá mèn ūma'ūma o ní yāebui'oaola.

²⁰ Gbéɔ, á làasoo su àɔ de lán néɔwao. Aɔ de neɔɔɔnaɔwa vāi yá musu, āma á làasoo àɔ de gbēzɔɔ pɔ ũ. ²¹ Mɔizi ikoyā láu Dii mè: Má yāebui'o gbépiɔne nibɔɔ léu, ní beeo aa swáεε ma yáio.*

²² Ayāmeto yāebui'oa de seela ũ Yesudeɔneɔ, sema Yesusaideɔ. Maa b ānabikekea de seela ũ Yesusaideɔneɔ, sema Yesudeɔ. ²³ Tó gálideɔ kàaa píi, mé aale yāebui'o mpii, tó gbé dafu ge Yesusaideɔ mò we, aa mé íana kàmáεo lé? ²⁴ Tó gbépii lé ānabikeke sɔ, mé Yesusaide ge gbé dafu mò we, ampíi yá a aà da làasoo a aà wé ké, ²⁵ asiiyā pɔ kú aà nòseu i bɔ gupuau, i wúle a gbεeu à misiile Luaε, i gbasa me Lua kú á guu síanaε.

Gálideɔ lousisia zé

²⁶ A deai gbéɔ? Tó a kàaa, á baade líɔ le ge yādaané ge yáwεwēa ge yāebui'oa ge yāe buipi bɔɔlekea vī. A apíi ke ké gbéɔ e zedɔ. ²⁷ Tó wàle

* **14:21** Isa 28.11-12

yāebui'o, gbēon pla ge àaõ, asuli de beeaõ. Aa kō gba zé, gbé mēndo i a bōleke. ²⁸ Tó a bōlekena kuo, àà kámabo gāli guu, i a pó o ado ní Luao. ²⁹ Anabiō gbēon pla ge àaõ yā'o, gbé kīniō i làasooke an yáwa. ³⁰ Tó Lua yā'ò gbēpālee, gbé pó lé yā'o níle. ³¹ Apīi á fō ānabikeke dodo, í yādadaķōe apīi, í kō se lesī. ³² Anabiō fō ní ānabikekea zūuke, ³³ asa Lua ye yāyaaaio, sema a zede.

Lá Lua gbéō ì ke wéle ní wéleo píiwa, ³⁴ nōeō lé lío kpaaūa gāli guu, asa aa yā'oa zé vīo. Aa misiile lá wa ò Mōizi ikoyā guuwa. ³⁵ Tó aa ye yāe dō, aa ní zā gbēai be, asa nōe yā'oa gāli guuá wīe. ³⁶ A kīi Lua yá dàaleua? Ge á mēndo yāi à mōia?

³⁷ Tó gbé lé e á de ānabi ge gbé pó Lua Nisīna dōaaaē ū, aàō dō ké yá pó má kēēpiá Dii yādīlee. ³⁸ Tó gbé pākpaì, à pākpaazīe. ³⁹ Ayāmeto ma gbéō, à webīi ānabikekeawa, āma ásu gi yāebui'oaio. ⁴⁰ A yāpii ke a zéwa súsu.

15

Kilisi bōa gau

¹ Gbēō, baona pó má kpàé á sī a zēō ò má ye mà ea dōágu. ² Baonapi mé a á suaba, tó á waaso pó má kpàēpi kūa. Tó màa no, á Yesu náaikea kē pāe. ³ Yá gbīa pó má mà má dàén ke: Kilisi gà wá duuna yāi lá a kēa Luayātaalauwa.* ⁴ Wà aà vī, ò à vù a gōō àaõde zī lá a kēa Luayātaalauwa.† ⁵ A azīa òlō Pīee, ò à azīa òlō a iwa gbēon kuēplaone lō.‡ ⁶ Bee gbēa à

* **15:3** Isa 53.5-12 † **15:4** Sou 16.8-10, Zīn 2.24-32 ‡ **15:5** Luk 24.34, 36

azía òlò wá gbéèné ké aa káaaa gudoū, aa de gbéènon òaa pla ní basoolo (500). An daside ku e tia, áma an gbéènon ánuatò. ⁷ Bee gbéa à azía òlò Zaakié, ò à azía òlò zinaone píi. ⁸ Ampii gbéa à bò m̀da, ma gō kōnse ũ. ⁹ Asa zinao guu máme má kpéé, mi ka wà oméé zinao, asa ma íadà Lua gálidewa.* ¹⁰ Gbēke pò Lua kèméé yá mé tò má de kéwa gbã, mé gbēke pò a kèméepi i ke pão, asa ma dēkà dēnla píi. Máme má kèò, gba pò Lua dàméé mé tò má kè. ¹¹ Ayāmeto à bò ma kíi ge an kíin nò, yá pò wále a waasoke á sín we.

Wá bɔa gau

¹² Lá wále Kilisi bɔa gau waasoke, àkea á gbéèné lé o geo vuo ni? ¹³ Tó geo vuo, dō Kilisi i vuo. ¹⁴ Tó Kilisi i vuoé, dō wá waasokea gia, mé á Kilisi náaikéa gia, ¹⁵ wí gō Lua seelade egea ũ, ké wá ò à Kilisi vù yáí. Asa tó geo vuo, dō i aà vuo. ¹⁶ Tó Lua lí ge vuo, Kilisi i vuo. ¹⁷ Tó Kilisi i vuo, á Kilisi náaikéaá pãé, á kú á duuna guue e tia, ¹⁸ mé gbé pò ánuatò naa Kilisiwaò kàaléé. ¹⁹ Tó wá kuaé bee yáí ò wá wé doi Kilisizi ado, wēnadeon wá ũ de gbépiia.

²⁰ Siana guu Kilisi bò gau, òme d̀aa vù séia gbé pò gáone. ²¹ Lá gbéé mé tò ga m̀, màa lò gbéé tò geo vua m̀. ²² Kua Adamu bui ũ tò ga lí gbépiia. Màa lò gbé pò naa Kilisiwaò wēni e mpíi. ²³ Baade ní a d̀oóé. Kilisi mé d̀aa vù séia, a gbéa aà gbéènon vuo aà m̀gò. ²⁴ Ǿ dúnia a láa, Kilisi i kíake midé píi ní ikoo ní gbãa, i a kpala kpa Mae Luawa. ²⁵ Asa à kù Kilisi

---

§ 15:8 Zln 9.3-6 * 15:9 Zln 8.3

àɔ kibleε e Lua gè aà ibεεɔ keè aà gbadibɔ ũ.† ²⁶ Ibεε pɔ a a midε gbezã mé ga ũ, ²⁷ asa Lua pɔpii nà Kilisie a ɔziε.‡ Ké a mè pɔpii kú aà ɔzi, wá dɔ ké Lua pɔ pɔpii nàè a ɔziɔpi bàasi. ²⁸ Tó a pɔpii nàè a ɔzi, aàpi ɔ aà Né pɔ a pɔpii nàè a ɔziɔpi a misiileè, Luapi iɔ de api ũ pɔpiiε.

²⁹ Gbè pɔ aai da'ileke gεɔ gèε ũ sɔ be? Tó gεɔ vu sɔanao, bɔyãi wí da'ileke an gèε ũi? ³⁰ Wápiɔ sɔ, bɔyãi wiɔ ku kai guu gɔɔpiiii? ³¹ N'ána pɔ mi dá á yá musu naa Kilisi Yesu wá Diiwao, miɔ ku ga lézi lá gu lé dɔε. ³² Tó mazia yá ma dèekàì ní wàìɔ Efese, bó ài a vimeei? Tó gεɔ vuo, wà pɔble, wà imi, asa wá ga ziaε.§

³³ Asu to à sásão, gbēna vāi ì dàa maa ɔɔkpaε. ³⁴ A su á laaiwa súsú, ásu duunake bo, asa á gbēo Lua dɔo. Ma bee ò ké à á wípi dɔ yáie.

Gábɔɔ me

³⁵ Gbèe a me kpelewa gεɔ vui? Me kpele aao víi? ³⁶ Sɔũ yáε! Wíli pɔtɔ à bɔle fɔmbasikesaio. ³⁷ Tó wà pɔtɔ, mase ge pɔpálen nò, ili bɔle pɔ wétɔ ũo. ³⁸ Lua ì to à bɔle lá a dilεwae, ampíi ní a buio. ³⁹ Pɔ wēnideɔ píi mè doũo. Gbēnazinaɔ pɔ rído, nòbɔɔ pɔ rído, bāɔ pɔ rído, kpɔɔ pɔ rído. ⁴⁰ Luabε pɔɔ ku, dúnia pɔɔ ku. Luabε pɔɔ gawi rído, dúnia pɔɔ gawi rído. ⁴¹ Iatɔ gawi ado, mɔvua pɔ ado, saanaɔ pɔ rído. Baa saanapiɔ gawi dodo kɔεε.

⁴² Maa àɔ de gεɔ vugɔɔzi. Wí ge ví à yaikε, a vu yaikesai. ⁴³ Wí ge ví beεesai, a vu ní gawio. Wí ge ví

† 15:25 Sou 110.1 ‡ 15:27 Sou 8.7 § 15:32 Isa 22.13

gbāasai, a vu gbáugbāu. ⁴⁴ Wí ge ví n dúnia meo, a vu n àizāna meo. Lá dúnia me ku, àizāna me ku loe. ⁴⁵ A kēa Lua taalau wà mè, gbé séia Adamu gò gbé b́é ũ,* āma Adamu gbezā gò Nisín wēnikpamade ũ. ⁴⁶ I ke àizāna me mé lí dɔaaɔ, dúnia me mé i dɔaa, a gbea sa àizāna me. ⁴⁷ Gbēnazín séia b̀ b̀sutiuɛ, a plaade b̀ luabɛɛ. ⁴⁸ Gb́é p̀ de t̀ole gb́é ũ b̀ gb́é p̀ b̀ t̀oleuwa. Gb́é p̀ de luabe gb́é ũ b̀ gb́é p̀ b̀ luabɛwa. ⁴⁹ Lá wá de gb́é p̀ b̀ t̀oleu taa ũ, màa lo wá de gb́é p̀ b̀ luabe taa ũ.

⁵⁰ Yá p̀ má òn ke gb́éɔ. Tó kpala p̀ b̀ Lua kíi b̀ gupuu, wá e ble n wá meo. Wá e wà ku guyaikesai guu n wá me p̀ i yaikoo. ⁵¹ A ma, má asiyá'òé. Wá ga píio, āma wá li píi ⁵² kándo lán wɛɛawa kàae gbezā pézi. Asa kàae a ɔbo, geɔ i vu yaikesai, wápiɔ s̄ wí li.† ⁵³ Sema wá me p̀ i yaikɛ bee ḡ a yaikesai guu. Sema wá mè geɛ bee ḡ a gasai guu. ⁵⁴ Tó wá me p̀ i yaikɛ ḡ a yaikesai guu, mé wá mè ge ḡ a gasai guu, ɔ yá p̀ kēa láue bee a pa wà mè:

Wà zible gawa, à m̀de.‡

⁵⁵ Ga, n ziblea tón láí?

Ga, n sewe kú máe?§

⁵⁶ Duuna mé ga sewe ũ, mé duuna gbāa i b̀ ikoyá guue. ⁵⁷ Wà Lua sáaukpa, ké i to wà zible n wá Dii Yesu Kilisi gbāao. ⁵⁸ Ayāmeto ma gb́é yenzideɔ, à ze gbāa gíugiũ b̀zāsai, í wetá Dii zíwa g̀piii, asa á d̄ ké z̄i p̀ ále ke Diiɛ p̄ao.

* **15:45** Daa 2.7 † **15:52** 1Tes 4.15-17 ‡ **15:54** Isa 25.8

§ **15:55** Oze 13.14

16

Pōlu wélege soukea

¹ Lua gbéó kámasakaa yá musu, lá má ò Galati b̀usu Yesudeōne, à ke màa s̄.* ² As̄ōanena ní as̄ōanenaó á baade lí ōa p̀o a è a gb̄aa léu b̀o adoa, ío k̄aaa, ké ásu kámasapi weele g̀o p̀o ma m̀o. ³ Tó ma m̀o, má gbé p̀o a ní díle aa géo z̄í Yelusaleũ ní taalao ní kámasa p̀o á k̀pio. ⁴ Tó à k̀ m̀ mà gee s̄, aai gé ma kpái.

⁵ Tó ma b̀le ní Masedonio, má m̀o á k̀í, asa má b̀le ní Masedonioe.† ⁶ Mále e má g̀oplakeán, baa buzi e se máo ye bleán, í gé zeime e gu p̀o má géu. ⁷ Tia kéwa má ye mà ḡéala b̀alalao, mále e má g̀oplakeán, tó Dii wèi. ⁸ Má ḡo Efese e P̀ateko‡ dikpe z̄íe, ⁹ asa Lua zep̀ome e maamaa mà z̄í maa ke, mé ibe e dasi.§

¹⁰ Tó Timotee s̀u m̀o,* ásu ke e b̀ubuu aà víakeéo, asa àle z̄íke Dii e lamawa e. ¹¹ A gb̄e su sakaaàguo. A k̀s̄iakè e aà e ka ma k̀í aafia, asa mapi ní ma gbéó wá wé d̀oààzi.

¹² Wá gb̄e d̀o Apoloo s̄, mi o naewà m̀o m̀o aà m̀o á gwai ní wá gbé k̀nio. A ye m̀oi ḡiao. Tó a zekè, a m̀o.

Ledaama gbeza

¹³ A it̄ke, ío zea Yesu náaik e guu. A gb̄e z̄o yá ke, ío gb̄aa. ¹⁴ A yápii ke ní yek̄io.

¹⁵ A Sefana† b̄ede d̄o, ké aa de Yesude s̄éiao ũ Gelesi b̀usu mé aa díle wàò de Lua gbéó d̀onlede o

* 16:1 Lom 15.25-26 † 16:5 Zln 19.21 ‡ 16:8 Iko 16.9-11

§ 16:9 Zln 19.8-10 * 16:10 1Kln 4.17 † 16:15 1Kln 1.16

ũ. Gbḗᵋ, ma wabikèwáε, ¹⁶ à misiile gbḗ bee taaᵋne ní gbḗ pᵋ aale kᵋaike kua zĩ doũpi guuᵋ pĩi. ¹⁷ Ma pᵋ kèna Sefana ní Fᵋᵋtunatuo ní Akaikuo mᵋawa, asa aa gḗmεε á gḗε ũε. ¹⁸ Aa tò ma nᵋse dàdoũ ní á pᵋo. A gbḗ bee taaᵋ kpela.

¹⁹ Azi bùsu Yesudeᵋ fᵋkpàwá. Akilasi ní Pisiio† ní gálide pᵋ aaĩ káaa ní beᵋ fᵋkpàwá maamaa naa Diiwa guu. ²⁰ Wá gbḗ pᵋ wá sãnuᵋ fᵋkpàwá ápii. A fᵋkpakᵋwa ní Lua gbḗᵋ lépeakᵋwao. ²¹ Ma Polu, fᵋε beeá ma ᵋgbεε. ²² Tó gbḗε ye Diizio, Lua láaikεwá. Wá Dii lé mᵋ. ²³ Dii Yesu gbḗkekeé. ²⁴ Má yeázi pii naa Kilisi Yesuwa.

---

† 16:19 Zin 18.2

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

xxxi

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9